

MMO Basın Açıklamaları

Basına ve kamuoyuna, 11 Kasım 2007

Enerji sorununun çözümü doğrultusunda BOTAS ve TPAO birleşmeli, aynı şekilde elektrik üretim, iletim ve dağıtım kuruluşları da tekleşmelidir...

ODAMIZ KAMU KURULUŞLARINI KÜÇÜLTMEYE, BÖLMEME, İŞLEVSİZLEŞTİRMEME VE ÖZELLEŞTİRMEME KARŞIDIR

Şimdi BOTAS ve TPAO'nun birleştirilmesi istemleri, geç kalmış ta olsa doğru bir girişimdir. Çünkü petrol ve doğal gaz arama, üretim, iletim, dağıtım ve satış faaliyetleri dikey bütünleşmiş bir yapıda sürdürülmelidir. Dünyanın birçok ülkesinde bu böyledir. BOTAS'ı da bünyesine alacak TPAO, Türkiye Petrol ve Doğal Gaz Kurumu olarak; arama, üretim, iletim, depolama, dağıtım faaliyetlerinin yanı sıra, petrol ve doğal gaz satış, pazarlama faaliyetleri ve petrol rafinaj hizmetlerini de kamu eliyle vermelidir. Oda Yönetim Kurulu Başkanı Emin Koramaz'ın konu ile ilgili olarak yaptığı basın açıklaması yazının devamındadır.

Odamız, yıllardır enerji, petrol ve doğal gaz sektöründeki kamu kuruluşlarını küçültmeye, bölmeye, işlevsizleştirmeye ve özelleştirmeye yönelik girişim ve uygulamalara karşı çıkmaktadır.

TPAO, 1984 yılında yeniden yapılandırılırken kurumun entegre yapısı bozulmuş ve daha sonra Kanun Hükmünde Kararname ile bünyesinde bulunan ve doğal gaz ithalat, iletim, dağıtım ve satışından sorumlu olan iştiraki BOTAS, TPAO'dan ayrılmıştı. 4646 sayılı Doğal Gaz piyasası Yasası ile:

- Kentsel doğal gaz dağıtım hizmetlerinin özelleştirilmesi,
- BOTAS'ın doğal gaz alım sözleşmelerinin özel sektöre devri ve
- BOTAS'ın küçültülerek yalnızca iletim şirketi olarak faaliyet göstermesi öngörülmüştü.

Kamu kuruluşları olan EÜAŞ ve HEAŞ, BOTAS'a 7 milyar 300 milyon YTL'ye ulaşan borçlarını ödemezken, özelleştirilecek EGO'nun BOTAS'a olan 780 milyon YTL borcunun faizi yasa ile silinmişti. Alacaklarını tahsil edemeyen BOTAS, ticari bankalara borçlanmak zorunda bırakılmıştı. BOTAS'ın etkin çalışmasının önlenmesi için yönetim mekanizması adeta felç edilmişti.

“Sektörün serbestleştirilmesi” gerekçesiyle Avrupa Birliği'nin BOTAS v.b. enerji kuruluşlarının, özelleştirilmesini dayatan, ancak kendi kamu enerji şirketlerini satın almasından korkarak, övündükleri “serbest piyasalarını” GAZPROM'a karşı nasıl kapatacaklarını planlamakta oldukları ise bilinmektedir. Odamız kamuyu küçültmeye yönelik bu sakat uygulamaları her zaman eleştirmiş ve ulusal ve kamusal nitelikli bu kuruluşların güçlendirilmesi gerektiğini savunmuştur.

Şimdi BOTAS ve TPAO'nun birleştirilmesi istemleri, geç kalmış ta olsa doğru bir girişimdir. Çünkü petrol ve doğal gaz arama, üretim, iletim, dağıtım ve satış faaliyetleri dikey bütünleşmiş bir yapıda sürdürülmelidir. Dünyanın birçok ülkesinde bu böyledir. BOTAS'ı da bünyesine alacak TPAO, Türkiye Petrol ve Doğal Gaz Kurumu olarak, arama, üretim, iletim, depolama, dağıtım faaliyetlerinin yanı sıra, petrol ve doğal gaz satış, pazarlama faaliyetleri ve petrol rafinaj hizmetlerini de kamu eliyle vermelidir.

Doğal gaz alım sözleşmeleri devri uygulaması sona ermelidir. Yeni arama ve üretim çalışmaları için, oluşturulacak Türkiye Petrol ve Doğal Gaz Kurumu desteklenmeli, bu kurum, çalışanların da yönetim ve denetimde söz sahibi olacağı bir yapıda, devlet bünyesindeki özerk bir şirket olarak ve gündelik siyasi çekişmelerden etkilenmeyecek, liyakat sahibi kamu yöneticileri tarafından yönetilmelidir.

Bu birleşme enerji sektörü için örnek olmalı, elektrik üretim, iletim ve satışı alanında faaliyet gösteren EÜAŞ, TEİAŞ, TEDAŞ ve TETAŞ, eskiden olduğu gibi Türkiye Elektrik Kurumu olarak tek bir yapı içinde yer almalıdır.

Enerjinin bir kamusal hizmet, ucuz ve nitelikli enerjiye erişimin ise bir insan hakkı olduğu gözetilerek, enerji sektöründe ulusal ve kamusal çıkarları esas alan strateji ve politikalar izlenmelidir.

**TMMOB Makina Mühendisleri Odası
Yönetim Kurulu Başkanı
Emin KORAMAZ**

Şubemiz Basın Açıklamaları

NÜKLEER YASA TASARISI İLE ÜLKEMİZİN ENERJİDE DIŞA BAĞIMLILIĞI BİR KEZ DAHA TESCİLLENMEKTEDİR

12.11.2007

Bir süre önce resmi çevrelerce, 2008 veya en geç 2009 yılından başlayarak Türkiye'nin elektrik enerjisi açığıyla karşı karşıya kalacağı ve bu açığın kapatılması için 2015 yılından itibaren devreye girecek şekilde nükleer santral yatırımlarının başlatılacağı ifade edilmişti. Bu tür açıklamalardan sonra nükleer santral yanlısı çeşitli çevreler, nükleer santrallerin Türkiye'nin elektrik enerjisi sorununun tek çözümü olduğu iddialarını sıkça dile getirmiştir. Böylece şu an TBMM gündeminde bulunan “Nükleer Güç Santrallerinin Kurulması ve İşletilmesi ile Enerji Satışına İlişkin Kanun Tasarısı”na meşruiyet oluşturulmaya çalışılmıştır.

Diğer yandan, geçen yasama döneminde Cumhurbaşkanı'nın vetosu nedeniyle yasalasmayan nükleer santral kurulmasına ilişkin yasa tasarısı, TBMM Enerji Komisyonu'nda yeniden görüşülerek, neredeyse tamamen değiştirilmiştir. Böylece ilk hazırlanan tasarının ne kadar yetersiz olduğu da kabul edilmiştir. Ancak TBMM Genel Kurulu'ndaki yeni yasa da aynı ölçüde sorunludur.

Enerjide dışa bağımlılık oranının % 72 olduğu Türkiye'de yerli, yeni ve yenilenebilir enerji kaynaklarına yönelim kamuoyunda tam da yankı bulmuşken uluslararası lobilerin etkisiyle bu yönelimin önü kesilmek ve dışa bağımlı nükleer santral yatırımlarına yol açılmak istenmektedir. Sayıştay Raporlarında bile “nükleer enerji en pahalı yatırım” olarak tanımlanırken, birden “nükleer santraller” konusunun ısıtılması dikkat çekicidir.

Dünyada işsiz kalan nükleer lobilerin kâr hırslarına dayalı bu tür iddiaların yarattığı baskılanmayla, nükleer santrallere, yeni ithal kömür ve doğal gaz santrallerine ve özel sektörün elektrik üretimine ilave teşvikler verilmesine dayanak oluşturulmaya çalışılmaktadır. Oysa Batıda nükleer santrallere yönelim neredeyse durmuş, belirli bir doyumluğa ulaşmıştır. Bir çok ülkede yeni nükleer santral yapılmadığı gibi, mevcutların ise belirli bir plan dahilinde kapatılmakta ve pazar bulamayan eski teknolojiler, bizim gibi ülkelere dayatılmaktadır.

Kurulması öngörülen nükleer santrallerin kapasitesi, her biri 1500 MW olmak üzere toplam 4500 MW'dir. Bu santrallerin inşa ve devreye alma süreleri ise asgari 10-12 yıldır. Türkiye'de bu tür yatırımların daha da geç sonuçlandığı ise bilinmektedir. En erken 2020 yılında devreye girmesi söz konusu olan bu santrallerin, 2020 yılı için ETKB analizlerinde öngörülen 96348 MW kurulu güç içindeki payı % 4.67; 544 milyar kWh üretim içindeki payı ise hiç durmadan çalıştıkları kabul edilse bile % 7,2 olacaktır.

Bu rakamlar, toplam 4.500 MW kurulu güçteki nükleer santrallerin, devreye girmeleri öngörülen tarihler için planlanan Türkiye yıllık üretim hedeflerinin ancak çok küçük bir yüzdesini karşılayacağını ve iddia edildiği gibi enerji sorununu çözemeyeceğini ortaya koymaktadır.

İlk yatırım maliyetleri diğer yakıtlı santrallere göre çok daha pahalıdır. Yatırım dönemleri asgari (10-12 yıl) olup, çok uzundur. Yakıt yönünden tamamen dışa bağımlıdır. Üretilen elektrik ucuz değil, aksine pahalıdır. Atıkların korunması sorunlu ve pahalıdır. İşletilmeleri teknolojik riskler içermektedir. Ekonomik ömürleri dolunca, sökülme maliyetleri ilk yatırım maliyetlerini aşabilmektedir.

Bu dezavantajlarıyla öngörülen nükleer santral yatırımları, Türkiye'nin enerji sorununa çözüm değil, ekonomi ve topluma ek yükler getirecektir.

EMO araştırmalarına göre, nükleer santrallerde yatırım maliyetleri üretilecek kws başına 3.000-4.000 dolara ulaşmaktadır. Bu durumda kurulması öngörülen 1.500 MW'lık her bir santral için 4,5- 6milyar dolar, üç santral için toplam 13,5-18 milyar dolar yatırım söz konusu olacaktır. Bu captaki bir yatırımı özel sektör yapmayacağına göre, yatırım kamu kaynaklarından karşılanacaktır.

Bu durumun bir tek anlamı vardır: Bu santralleri satacak olan şirketler, onların yerli temsilcileri ve yapım aşamasında onların taşeronluğunu yapacak olan müteahhit şirketlerin memnun edilmesi ve kamu kaynaklarının bu çevrelere aktarılmasıdır. Nitekim nükleer santral yapımına talip olan yerli şirketler, “bu yatırımı karşılayacak güçte olmadıkları gerekçesiyle kamu ortaklığı, üretilecek elektriğe alım garantisi” v.b. taleplerde bulunmaktadır. Enerji sektöründe liberalleşmeyi savunan sermaye çevrelerinin, konu nükleer santrallere gelince; kamu ortaklığı, kamu desteği, alım garantisi v.b. taleplerde bulunmaları sermayenin kamu kaynaklarını talan arzusunun bir başka örneği olmaktadır.

Öte yandan nükleer santraller için ayrılacak kamu kaynaklarının çok küçük bir bölümüyle, konutlarda, sanayide ve ulaşımda enerji verimliliğini % 15-30 oranında arttırmak, dağıtım şebekelerinde % 17'ye varan kayıpları azaltmak mümkün olabilir.

Ülkemizin yakın gelecekte bir enerji kriziyle karşı karşıya kalmaması için tüm milletvekillerini, yapımı 10-15 yıl sürecek, kurulum, işletim ve sökülme maliyetleri yüksek, pahalı, tehlikeli, dünyada atık sorunu henüz çözülememiş nükleer enerji santrali değil, ülke kaynaklarını kullanmayı sağlayacak yasal düzenlemeler üzerinde çalışmaya davet ediyoruz.

TMMOB

Makina Mühendisleri Odası

Eskişehir Şube Başkanı

R. Erhan KUTLU